

Mohammedanen, een wreeden despoot, — vanwege de praedestinatief natuurlijk.

We zullen maar niet verder gaan, het is wel duidelijk, dat dit boek een gevaar beteekent voor al degenen, die naar de Schriften God willen dienen. Die Zijn RECHT en Zijn liefde geopenbaard heeft in de overgave van Zijn Zoon aan het kruis.

En toch: we handhaven onze uitspraak van een zeer belangrijk boek. En dan denk ik niet alleen aan de pittige gezegden. Dan denk ik niet alleen aan de rake typeeringen. Dan denk ik ook nog niet aan het vele, dat wij hem moeten toestemmen, als b.v. zijn ontleden van den wanhopigen toestand, waarin de Westersche mensch door zijn verlaten van God Zichzelf gebracht heeft. Dan denk ik ook nog niet aan de moedgevendende bladzijden, waarin verteld wordt, hoe de bolsjewiki de kerk niet hebben kunnen overweldigen, ik denk dan bovenal aan de duidelijkheid, waarmede door dit boek de positie der ware kerk ons geteekend wordt. Het nationaal-socialisme verwerpt het Oude Testament, Sombart eveneens. Het nationaal-socialisme spreekt van de mystiek, Sombart ook. Hoe alleen komen we te staan bij ons handhaven van het Oude Testament, bij ons getuigen tegen Eckehardt, en anderen! In het Westen geen plaats, maar ook in het Oosten niet! En de afval van het Westen wordt vervangen door het „liefdes“-christendom van het Oosten. Waar dus Oost staat tegenover West, in hetgeen, dat het Oosten in het Westen bestrijdt, is voor de kerk geen plaats (de cultuur van den prometheischen mensch), en ook in hetgeen het Oosten daarvoor in de plaats wil stellen (het „liefdes“-ideaal) is geen plaats voor het belijden van den Christus der Schriften.

Dat vervaart ons — de nood der tijden, waarin een nieuwe oorlog alles doet sidderen op zijn grondvesten, maar dat vervaart ons nog meer — hoe ook naar menscheninzicht de worsteling verloopt, zal Christus Zijn plaats hebben? Als het nationaal-socialisme overwint? Als het bolsjewisme overwint? Of, als Sombart gelijk heeft, als de steppenmensch het wint, de Johanneische mensch? Of als de democratische mogendheden het winnen? — hierin heeft Sombart m.i. zeker gelijk, dat het fascisme past bij den mensch van tegenwoordig en de consequentie is van den afval van God, de fascistische landen hebben een schrede gedaan, die de andere volken nog niet gedaan hebben, en dus moeten we ook vreezen, als de „democratie“ wint.

Zal Christus Zijn plaats hebben in het jaar 1939 en straks?

Dit zij ons antwoord: Hallelujah, want de Heere, de Almachtige God, heeft als Koning geheerscht. (Openb. 19:6). Want in der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welken Gij gezalfd hebt, beiden Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israëls, (Hand. 4:27) en nog kan de aarde bewogen worden (vs. 31).

HEERE, Gij zijt ons geweest een toevlucht van geslacht tot geslacht. (Ps. 90:2).

M.

M. Vr.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Veelrlei misvatting.

II.

Ons vorig artikel eindigden wij met deze aanhaling uit de recensie van Dr Thijs van ons boekje: „Verbond en Belijdenis“:

„Toch wil Ds van Dijk niet weten van het zelfonderzoek of men wel werkelijk een kind van God is. Dat moet krachtens Gods belofte „inzet en uitgangspunt van heel ons leven zijn. Dat moeten wij gelooven op elk punt van onzen weg.“ (pag. 30).

Dit nu lijkt mij een tegenstrijdigheid. Als de gelofte een aanbod is, dat door het geloof moet worden aangenomen, dan blijft er toch ruimte voor de vraag: „neem ik het werkelijk aan?“ Dan kan uit zulk een belofte toch niet volgen, dat ik gelooven moet, dat ik ze aanneem en een geloovige ben?“

Ik heb toen gezegd, dat in deze uitspraak van Dr Thijs de misverstanden voor het grijpen liggen. Ik wil dat nu trachten aan te toonen.

In de eerste plaats.

Wat is de grond, waarop mijn kindschap rust?

Dat is niet mijn geloof, maar de vrijmachtige beschikking Gods, waarvoor Hij mij, als bondeeling, rechtens tot Zijn kind heeft verklaard.

De genieting van den rijkdom, die in dat kindschap ligt opgesloten hangt nu alleen aan de erkenning en aanvaarding van die Goddelijke beschikking. In die erkenning en aanvaarding dier Goddelijke beschikking ligt ook tegelijk de zekerheid des heils.

De fout nu, die Dr Thijs maakt is deze, dat hij

de zekerheid des heils niet tot een directe, maar tot een „getrapte“ zekerheid maakt.

Die zekerheid is volgens hem eerst de zekerheid, dat ik geloof en daardoorheen pas de zekerheid, dat ik het heil van het kindschap werkelijk bezit. Daardoor nu wordt mijn zekerheid van haar karakter van geloofs-zekerheid beroofd.

De zekerheid, die rust in Gods beschikking, in Gods belofte, wordt afhankelijk gemaakt van een zekerheid, die ik door een zekere redeneering en concludeering omtrent mijzelf gekregen heb.

Daardoor nu is niet alleen mijn zekerheid haar karakter van geloofs-zekerheid kwijtgeraakt, maar heeft zij zelfs opgehouden zekerheid te zijn, omdat bij alle zelfonderzoek de mogelijkheid van vergissing blijft bestaan.

Indien daarom ooit in mijn hart de twijfel oprijst of ik wel werkelijk Gods belofte aanvaard heb, dan moet ik dien twijfel niet trachten te overwinnen door mijzelf te gaan onderzoeken, maar door, op datzelfde moment, waarin die twijfel bij mij opkomt, tegen den Heere te zeggen: „Heere, Heere, wat ik tot nu toe geweest ben en gedaan heb, Gij weet het, maar op dit oogenblik, Heere, grijp ik Uw belofte aan en verlaat mij daarop: Heere, ik weet het, dat ik dan nooit bedrogen uitkomen kan“.

En wat geeft nu toch ook dat onderzoek, dat Dr Thijs wil?

Stel nu eens, dat men, door het onderzoek, dat Dr Thijs voorstelt, tot de overtuiging zou komen, dat men tot nu toe niet oprecht geloofd had, wat dan, wat kan de mensch dan anders doen, dan direct Gods belofte aangrijpen?

Dat is toch het eenige?

Maar waarom dan eerst dien moeizamen, nooit tot het doel leidenden arbeid van zelfonderzoek? Waarom dan niet dadelijk de belofte Gods aanvaarden?

Ja, zegt Dr Thijs missehten, dat kan gelden voor menschen, die door twijfel worden bestormd; maar daar zijn anderen, die niet twifelen, die er zoo maar rustig op los leven en die toch nooit waarlijk Gods belofte aanvaardden. Die menschen moeten worden wakker geschrikt door ze toe te roepen: „Onderzoekt uzelf of uw geloof wel echt is.“

Ik antwoord daarop: „Nee, toch niet; ook wanneer men zulke menschen zou trachten te bewaren voor zelfbedrog door hun te zeggen: „Onderzoekt uzelf of uw geloof wel echt is“, zou men hen op een dwaalspoor brengen, waardoor men het hun onmogelijk zou maken ooit tot de rechte zekerheid te komen.“

Ook bij hen kan men, mag men niet anders doen dan opwekken tot rusten in Gods belofte; dat hebben zij tot nu toe nog nooit gedaan. Dat weten zij ook wel. Daaraan kunnen zij worden ontdekt door ernstig dien eisch des Heeren tot geloof te prediken.

En dan kan ik de uitwerking daarvan gerust overlaten aan den Heere God, Die wel zorgen zal, dat Zijn Woord nooit ledig wederkeert. Maar nooit mag ik, uit vrees, dat mijn prediking niet haar doel zal bereiken, middelen gebruiken, die met den aard van het leven uit het geloof in strijd zijn.

Bovendien: de Verbondsprediking heeft nog een andere zijde.

God de Heere vraagt van Zijn volk geloof; maar Hij vraagt ook van hen breken met alle zonde.

Hij zegt uitdrukkelijk, dat wie een zonde aan de hand houdt, welke zonde het ook is, hoe klein ze mag zijn, het Koninkrijk der hemelen niet zal binnengaan.

Dat mag, dat moet gepredikt.

Niet in dezen vorm: „als ge deze of die zonde aan de hand houdt, dan is uw geloof niet echt en dan staat het dus niet goed met u.“

Dan leidt men zijn hoorders weer op zijpaden.

Nee, dat moet gepredikt heel eenvoudig, kras en klaar, zooals de Schrift dat ook doet.

En waar dat gebeurt, daar behoort men niet te vreezen, dat men zijn handen niet rein zou houden van het bloed zijner hoorders.

Zeker, daar moet worden opgewekt tot geloof en bekeering; maar nooit in dien vorm, dat de zekerheid, die vrucht is van het aannemen van Gods belofte, afhankelijk wordt gemaakt van een andere zekerheid, die vrucht is van een zeker, altijd feilbaar zelfonderzoek.

* * *

In de tweede plaats.

Dr Thijs zegt: Als de gelofte een aanbod is, dat door het geloof moet worden aangenomen, dan blijft er toch ruimte over voor de vraag: „Neem ik het werkelijk aan?“ Dan kan uit zulk een belofte toch niet volgen, dat ik gelooven moet, dat ik ze aanneem en een geloovige ben?“

Deze heele redeneering van Dr Thijs berust weer op hetzelfde misverstand, dat wij boven hebben trachten te laten zien.

Dr Thijs kan zich niet losmaken van de gedachte, dat de zekerheid des heils bestaat uit twee schakels. In dezen vorm: „Ik ben zeker van heil, doordat ik: a. zeker ben, dat Gods belofte onfeilbaar is, b. doordat ik zeker ben, dat het geloof, waarmee ik Gods belofte aanvaard, echt is.“

Doordat hij de dingen zóó ziet, komt hij er toe,

te meenen, dat zij, die de zekerheid enkel willen doen rusten in Gods belofte, beweren, dat in die belofte ook ligt opgesloten de eisch om aan te nemen, dat ik ze aanneem, dat ik een geloovige ben. Maar daar denkt niemand aan.

Niemand denkt er aan te zeggen: „in de verbondsbelfte, die u in den doop wordt beteekend en verzegeld, ligt ook opgesloten de verklaring Gods, dat gij die belofte ook reeds hebt aangenomen.“

Maar wel ligt daarin opgesloten de eisch om de belofte te aanvaarden.

En wanneer iemand dat doet (en dat is het wat Dr Thijs vergeet) dan heeft het geloof, waarmee hij dat doet, de zekerheid omtrent zichzelf ook tegelijkertijd.

De aard des geloofs brengt mee, dat het ook van zichzelf vanzelf zeker is.

Indien dat niet zoo was, zou, zooals wij in het eerste stuk van dit artikel aantoonen, de zekerheid door het geloof altijd afhankelijk worden van een andersoortige zekerheid, die op redeneering berust, waardoor het geloof met zijn eigen aard in strijd zou komen.

Och, dat men toch zag, dat de zekerheid, de algeheele zekerheid, waardoor men eeuwigheid en oordeel tegemoet durft gaan, alleen gekregen wordt door het direct aanvaarden der onwankelbare belofte Gods.

D. v. D.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Ons Leerplan.

Er is heel wat roering in den paedagogischen brouwketeel in onze dagen. En dat is een gelukkig, gezegend verschijnsel. In zoo'n stilstaanden ketel kan heel wat verzuren en ook, als men er vuur onder brengt, kan het leelijk overkoken. Daarom moet er nu en dan geroerd worden. Als we nu maar niet meenen, dat de gewenschte verbetering van opvoeding en onderwijs zoo maar op stel en sprong tot stand te brengen is.

Een van de goede levensteekenen van onze dagen is de verschijning van een werk van de heeren P. Lankamp en L. van der Zweep: „Algemene Inleiding op een Leerplan voor de Scholen met de Bijbel“ bij Noordhoff, Groningen. Eerstgenoemde is een zoon van den onder ons zoo goed bekenden H. Lankamp, die ons verschillende belangrijke werken gaf op het terrein van de methodiek. De nu bovengenoemde Inleiding bedoelt aan te sluiten bij het werk van den heer H. Lankamp en zal, hopen we, voltooiën, wat deze moest laten rusten. Meermalen is de teleurstelling uitgesproken over het feit, dat het uitnemende werk van H. Lankamp slechts tot de helft kwam; het uitzicht wordt ons nu geopend, dat we voor alle vakken de uitwerking krijgen der methodiek naar onze beginselen.

‘t Is zeer te prijzen, dat de heeren eerst een Aspect van den tijd geven (H. 1) en de Geestelijke stroomingen en Paedagogische richtingen (H. 2) bespreken en de noodige aandacht geven aan Psychologie en Didactiek (H. 3). Het uitvoerigste te hoofdstuk komt dan op ons Christelijk Schoolwezen. Hier zijn de heeren mij in bepaalde onderdelen te uitvoerig. Het is altijd als een bezwaar ingebracht tegen de werken van H. Lankamp, dat ze wel wat breedvoerig waren. In menige school hebben ze het lot gedeeld van bijna alle breed uitgewerkte handleidingen: ze werden niet gelezen. Ze stonden wel in de kast, men roemde algemeen het plan, maar men gebruikte ze niet van stukje tot beetje. Men kan dit jammer vinden, men mag het, wat mij betreft, ook wel sterk afkeuren, maar het is een ervaring uit de praktijk. Men mag bij het opmaken van een plan gerust aan de eigen activiteit van den gebruiker wel wat overlaten. Daarom hoop ik, dat de schrijvers in hun tweede deel zich zullen wachten voor de fout, waaraan ze m.i. in dit eerste deel niet heelmaal zijn ontkomen.

Ik heb hierbij voornamelijk het oog op wat gezegd wordt van de beschouwingen van Dr F. J. J. Buytendijk, van de meening van Mr P. S. Gerbrandy en van de gedachten over Onderwijshervorming van Dr J. Waterink.

‘t Is natuurlijk prachtig, dat de geciteerde schrijvers zelf aan het woord komen, maar mij dunkt, de geschiedenis van schoolwezen, methodiek en didactiek heeft reeds voldoende vonnis geveld over de afwijkende gevoelens, die hier worden aangehaald. De brochure van Prof. Buytendijk werd op een vergadering van de Vereniging voor Chr. Paedagogiek vinnig bestreden en in het debat met den heer Jonkman werd het woord „doemoed“ als minder juist gewijzigd. Ook herinneren we ons, welk een tegenspraak de rede van Prof. Gerbrandy op de Schoolraadvergadering uitlokte. Jammer is dan, dat zulke redevoeringen gedrukt in het Schoolraadverslag staan en als bron worden gebruikt, terwijl van de bespreking uiteraard maar een kort résumé wordt gegeven. ‘t Is zeer duidelijk, dat wanneer men gaat generaliseeren, zeer gemakkelijk heel wat kwaad van het Christelijk

Onder
te noe
U.L.O.
kan zo
onze g
ieder,
eisch
scholen
deel d
Tege
billijk.
Paedag
schrijv
vraag
onder
ingeri
Wij
meeste
dat w
seeren.
sproke
praktis
Mijn
dezen
schen
Gr.

Ook
met de
week g
een leid
plurifor
Het b
boek, o
formite
is dat
bepalim
Grijdai
nog in
kon wo
kerk”.
de eenh
ds Feer
uit — l
woord,
van de
Merke
Wa
en er
on a
zijn
zoude
„Bei
schoone
„twee
enkele
aan te
vraagst
wie zich
loopen.
het bla

‘t
pluril
geen
gelees
Plu
Ency
Intus
Het bla
Wij
daaro
gemee
wijze
kwest
op ho

„Wij
klaar
dank zij
door he
ziet net
hetzelfd
verbond
digden
stellings
3 Maart
van pul
Ken we
ver, die
over de
een bre
en nabe
zul, he
wordt d
ook teg
maar e
Maar h
vraagst
het te
Men i
wie ‘tm

akel willen
dat in die
om aan te
a geloovige

In de ver-
beleekend
verklaring
tebt aange-

cisch om

is het wal
f, waarmee
chzelf ook

at het ook

wij in het
de zeker-
vorden van
rencering
eigen aard
heid, de al-
wigheid en
egen wordt
kelbare be-
D. v. D.

N
WUS

agogischen
en gelukkig
inden ketel
en er vuur
n. Daarom
Als we nu
verbetering
op stel en

onze dagen
de heeren
ep: „Alge-
de Scholen
gen. Eerst-
er ons zoo
is verschil-
terrein van
e Inleiding
den heer
n, wat deze
leurstelling
uifnemende
teft kwam;
at we voor
methodiek

eerst een
Geestelijke
gen (H. 2)
en aan Psy-
zoerigste te
lijk School-
alde onder-
en bezwaar
Lankamp,
In menige
bina alle
werden niet
nen roemde
kie ze niet
mer vinden,
el sterk af-
de praktijk
plan gerust
er wel wat
chrijvers in
en voor de
t niet heele-

op wat ge-
Dr F. J. J.
P. S. Ger-
Onderwijs-

eerde schrij-
mij dunkt,
ethodiek en
geveld over
rden aange-
lijk werd op
voor Chr.
t debat met
„deemoed”
inneren we
Prof. Ger-
itlokte Jam-
gedrukt in
ron worden
eraard maar
er duidelijk,
n, zeer ge-
Christelijk

Onderwijs kan worden gezegd. Om een voorbeeld te noemen. De Bijbelsche vakken komen op menige U.L.O.-school niet tot hun recht. Maar dit verwijt kan zeker niet gericht worden aan het adres van onze gewone Lagere Scholen. Graag zou ik aan ieder, die wat over het onderwijs wil zeggen, den eisch gesteld zien, dat hij vooraf een vijftigtal scholen bezoekt. 'k Ben overtuigd, dat menig oordeel dan anders zou zijn uitgevallen.

Tegen Prof. Waterink vind ik de schrijvers niet billijk. 'k Vermoed, dat onze Hoogleraar in de Paedagogiek het gewraakte stuk nu niet meer zou schrijven. Waarom heeft men hem niet even gevraagd, of hij ook in deze dagen meent, dat ons onderwijs op de beschreven manier kan worden ingericht? Ik weet, dat dit niet gebeurd is.

Wij lijden bij het onderwijs aan de medicijnmeesters en moeten allemaal met elkaar oppassen, dat we de krachten zoo goed mogelijk mobiliseeren. Daarom moeten boeken als het hier besprokene niet polemiseren, maar thetisch en praktisch de zaken geven, dan komen we verder. Mijn hooge waardeering voor dit werk geeft mij dezen raad in de pen en doet mij de beste wenschen voor het volgende deel uitspreken.

Gr.

G. MEIMA.

„Geref. Jongelingsblad” en pluriformiteit.

Ook het „Geref. Jongelingsblad” heeft zich ingelaten met de passage, waarover prof. Hepp viel, de verleden week geciteerde uitspraak n.l. van ds. J. G. Feenstra in een leidraad voor de meisjesverenigingen, rakende de pluriformiteit der kerk.

Het blad geeft een breed citaat uit prof. Honig's Handboek, om te betoogen, dat men toch wel degelijk pluriformiteit en eenheid der kerk verbinden kan. Natuurlijk is dat beroep ditmaal — d.w.z. zonder nadere begripbepaling — niet ter zake; we hebben vroeger reeds prof. Greijdanus aangehaald, die jaren geleden (predikant nog in Friesland) betoogde, dat van „pluriformiteit” kon worden gesproken, ja, maar dan binnen de „ware kerk”. Van de ware kerk wordt in de belijdenis ook de eenheid beleden. En van de ééne de waarheid. Maar ds. Feenstra had — en zijn eigen woorden wijzen dat uit — het over een pluriformiteitsopvatting, welke dit woord, zelf niet onbedenklijk, annexiert voor opnemings van de verscheuring der eenheid onder de werken Gods. Merkwaardig is evenwel volgende passus:

Wanneer hier beide standpunten waren uiteengezet en er was aan toegevoegd, dat er nog heel wat studie en samenspreking in onze Kerken noodzakelijk zal zijn om hier tot eenstemmigheid te komen — we zouden gezwoegen hebben.

„Beide standpunten” uiteen zetten; het is een schoone droom. In werkelijkheid evenwel zijn er geen „twee standpunten”. Een halven middag neuzen in enkele boeken en tijdschriftartikelen is voldoende om aan te toonen, dat in betrekking tot de meest kardinale vraagstukken rakende de beweerde pluriformiteit, onder wie zich van het woord bedienen, de meeningen uiteenloopen. Waarom het dan ook niet overtuigen kan, als het blad schrijft:

„Gaaf hier niet om datgeen sommigen van deze pluriformiteit hebben willen maken, maar om hetgeen onze Gereformeerde leiders hieromtrent hebben geleerd en dat hij, kort is samengevat in het artikel Pluriformiteit der kerk in de Christelijke Encyclopaedie door Dr Joh. Jansen.

Intusschen, niet daarover willen wij thans spreken. Het blad merkt op:

Wij zijn met dit vraagstuk nog lang niet klaar en daarom betreuren wij het ten zeerste, dat ds. Feenstra gemeend heeft voorlichting te moeten geven op deze wijze in het orgaan van onzen zusterbond. Deze kwestie moet thans nog niet worden overgebracht op het terrein onzer jeugdverenigingen.

„Wij zijn met dit vraagstuk nog lang niet klaar”; neen, — en de oogen zijn daarvoor opengegaan, dank zij den arbeid ook van hen, die men N.B. op dien door hen zelf blootgelegden grond het woord niet graag ziet nemen. Maar waarom? Is van het verbond niet hetzelfde te zeggen? Toch is op 24 Febr. '39 over het verbond door dr. Berkouwer gerefereerd met afgevaardigden van het Bondsbestuur der J.V., en zijn diens stellingen opgenomen in het „Geref. Jongelingsblad” van 3 Maart 1939. Er is, meen ik te weten, sprake geweest van publicatie van dit referaat, officieel voor den bond. Een week later, 10 Maart, wijdt dezelfde kroniekschrijver, die ds. Feenstra's voorlichting „betreurt”, omdat men over de zaak van de pluriformiteit nog niet gered is, een breede beschouwing aan dr. B.'s referaat. Referaat en nabetrachting bevatten, wat wel niemand betwijfelen zal, heel wat elementen, waar anders over gedacht wordt door anderen. Heel wat polemiek ook. Polemiekt ook tegen officiële Bondsinstellingen. Wij kijken daar maar eens rustig tegen aan en vallen daar niet over. Maar hierover vallen we wel, dat men aan anderen vraagt, zulke kwesties niet „over te brengen op het terrein onzer jeugdverenigingen”. Men moet zich wachten voor den schijn, alsof alleen wie 't met een bepaalde groep eens is, spreken mag, en

die dan ook vrijuit, juist over kwesties, die aan de orde zijn. Het blijkt telkens, dat de strijd in onze kerken een gevolg is van het al te vlote ja-zeggen uit de periode van dr. A. Kuyper. Het kwaad van toen begint zich te wreken. Dat is te verstaan. Maar men moet de gezinsing niet tegenhouden, door zelf zonder dat de regelmatige gang van het werk dit eischt, over een punt-in-discussie expres een ruim getal stellingen van disputabel gehalte aan de jongelingen voor te leggen, en een paar maanden later da Feenstra, die een gewone leidraad schrijft en dus geen extra moeite doet om een betwist punt zijnerzijds te entameeren, kwalijk te nemen, dat hij zijn meening zegt.

Zie voorts Kerkelijk Leven.

N.S.B.-penetratie?

Via „Woord en Geest” citeert de „N.R.Crt.”:

Het te Hoorn verschijnend vrijzinnig-christelijk weekblad „Ons Godsdienstig Leven” bevat in zijn nummer van 4 dezer een redactioneel artikel, waarin gewezen wordt op een merkwaardige geschiedenis, die zich kortgeleden te Alkmaar heeft afgespeeld. Daar heeft op 29 October in de Evangelisch Lutherse Kerk een predikant uit Purmerend, ds. H. L. G. Ouwerkerk, den dienst geleid en bij die gelegenheid is eenige dagen tevoren een omzendbrief verspreid door een comité, dat zich aandient met den naam: Evangelie en Volk.

Dit comité blijkt niet anders te zijn dan een nationaal-socialistische organisatie, die door middel van de niets vermoedende kerkgenootschappen prediking wil brengen in nationaal-socialistische geest.

Het bestuur van de Lutherse gemeente, waarvoor de genoemde predikant zou optreden, wist niet af van zijn nationaal-socialistische sympathieën en was door het comité ook niet op de hoogte gesteld van de verspreiding van een omzendbrief, die op de op handen zijnde spreekbeurt betrekking had. Ook verschillende lidmaten der gemeente bleken bij navraag volkomen onbekend met den omzendbrief, die uitsluitend bij N. S. B.-ers bezorgd is.

Deze beperkte bestemming is trouwens ook uit den inhoud van het geschrift af te leiden. „Wij hebben”, — aldus besluit het geschrift, dat door het Alkmaarsche orgaan in zijn geheel wordt afgedrukt, — „met deze aankondiging een bijzonder doel. Meermalen hoort men uit kringen der N.S.B., dat zij die vroeger nog wel eens naar de kerk gingen, er nu niet meer heengaan, omdat zij er voor passen, gekwetst te worden in hun staatkundige gevoelens. Het is thans aan hen, om door hun aanwezigheid op 29 October a.s., ons comité te toonen, dat zij de behoefte aan de voor allen bestemde hoedschap wel hebben. Wekt ook anderen, die wij mogelijk niet bereikt hebben, op om met u mee te gaan. Indien gij en velen met u komt, zal ons comité weten, dat het zijn plicht is, ook zelf predikbeurten te doen vervullen. Ten slotte nog dit: wij genieten gaastrijheid in een kerk, waarvan velen uwer geen lidmaten zijn. Het is daarom ongewenscht en dus verboden partij-insignes te dragen.”

Het Hoornsche orgaan deelt mee, dat dit comité ook onder andere namen optreedt als: de Orde van Getuigen van Christus. Door Nood Gedwongen (te Amsterdam). Terug naar het Evangelie (in Den Haag). Terug naar het geloof. De Wet van de Orde vermeldt als doel o.a.: „in de kerkelijke wereld op meer objectiviteit en waardeering ten aanzien van de genoemde nationale en sociale („lees: nationaal-socialistische”), zegt het Hoornsche orgaan) stroomingen aan te dringen en zodoende een goede verhouding tusschen het kerkelijke en nieuw groeiende nationale en sociale („nationaal-socialistische”), verbetert het Hoornsche orgaan) leven op te bouwen en te bewaren.

Het door ons aangehaalde blad citeert ter kenschetsing van deze evangelisatie een en ander uit het maandschrift der Orde, dat ook den naam Evangelie en Volk draagt. Anti-semietische oratorie is er regel: van het Nederlandsche volk heet het bijv.: „Het volk dat in de netten van den joodschen geest verstrikt geraakte, kan alleen gered worden door de genade van een volksch-ontwaken...” enz. En Niemöller heet „de held-martelaar van alle joden, moskoviëten, anti-nationale christenen, vaderland-verraders, en tot oorlog hetzende pacifisten.”

Voorts lezen wij in het Hoornsche blad o.a. nog bijzonderheden omtrent de leiders van dit comité. De april ervan is baron van Lynden van Horstwaarde, die tereens voorzitter is van den „Raad van Discipline” der N.S.B., en ds. Ouwerkerk werd volgens de Stormmeuw van 17 Oogstmaand 1939 in den Nationalen Jeugdstorm bevorderd tot „Kornet”. Op 4 Aug. l.l. heeft hij op het terrein der N.S.B. te Lunteren voor de Mussert-jeugd gesproken. Het Hoornsche orgaan vestigt er de aandacht nog op, dat die Stormmeuw onder volgnummer C, No. 71 met name genoemd wordt op de lijst der verboden geschriften in den zin van de ministerieele beschikking van 20 September 1939.

Na melding te hebben gemaakt van een vergeefsche poging, welke dit comité ook gedaan heeft om beslag te leggen op gebouwen der Ned. Herv. gemeente in Den Haag, welke poging door de waakzaamheid van den kerkeraad is mislukt, besluit Ons Godsdienstig Leven met te zeggen: „De diverse kerkbesturen zijn gewaarschuwd en ze zullen stellig de wegen weten te vinden, om zich te vrijwaren voor penetratie van deze „volksche” zijde.”

Bericht Ned. Chr. Persbureau.

Volgens „De Heraut” schreef het N.C.P. iets over Polen. Het stuk van „De Heraut” (19 Nov. 1939) volgt hieronder:

Uit het voormalige Polen. Slachtoffers van de evacuatie naar Duitsland.

Er kwamen twee berichten omtrent den toestand in het voormalig Polen tot ons. Het Ned. Chr. Pers-

bureau meldt, dat de Poolse woede bij het uitbreken van den oorlog zich kennelijk tegen de Duitsche Protestant in Polen openbaarde. Het aantal gedoodde leden der Prot. kerken in Polen wordt door ds. Kammel op 14.000 geschat. Dit cijfer, als men de „vermisten” daarbij rekent, is volgens ds. K. nog hooger; van de vermisten komen evenwel nog dagelijks enkelen terecht. Ds. Eichstätt van Bromberg, leverde een lijst van 600 vermoorde lidmaten! Het aantal vermiste Volksditschers bedraagt daarenboven nog 700. In verschillende dorpagemeenten werden 236 leden vermoord. Van de 180 predikanten van de „geuniceerde Ev. kerk” in Posen en West-Pruisen, werden er 15 als „Rijksditschers” uitgezonden. Van de 165 anderen werden er 2 vermoord. Over den dood van ds. Just schreven wij reeds. De Kutzen uit Jagershof werd met zijn ouden vader en 61 leden zijner kerk door het Poolse gemeen afgeslacht. 66 predikanten, waarvan de namen aan ds. Kammel bekend zijn, bracht men naar de Poolse binnenlanden over. Hieronder waren predikanten van ver over de 70 jaar. Van hen koerden 12 niet weder; twee hunner bezweken op den verschrikkelijken tocht door honger en onthoring; drie werden onderweg neergeschoten; zeven anderen zijn vermist — hun terugkomst wordt niet verwacht! Ds. Schwerdfeger werd uit een troep gevangenen geroepen en kreeg den kogel — omdat hij predikant was. Ds. Lassahn moest aanschouwen, dat zijn kerk en pastorie met teervaten in brand werden gestoken.

Een Duitsch kerkelijk blad berichtte, dat bij het uitbreken van den oorlog dr. Zöckler met de andere Duitsche predikanten van Stanislan, in de stadsevangenis werd geïnterneerd. Op 16 September werden hun Poolse bewakers opvallend welwillend. Zij gaven te kennen, dat zij hoopten in geval dat Duitsche troepen kwamen opdagen, hunne gevangenen hen zouden in bescherming nemen. Daarna werden zij vrijgelaten. De meesten der 140 Duitsche gevangenen bleven in de gevangenis om vandaar uit waar te nemen in welk een toestand de stad verkeerde. Dr. Zöckler begaf zich aanstonds naar zijn kudde — door de straten, die gevuld waren met wegtrekkende militairen. Hij vond alles in zijn stichting in goede orde niettegenstaande de schade, die Poolse in-kwartiering veroorzaakt had. Er volgden nu twee jammerlijke dagen van ongebondenheid, waarin de talrijke Joden trachten een onbepaalde heerschappij uit te oefenen. Snel werd een Duitsche weermacht georganiseerd, die in de eerste plaats de inrichtingen van Dr. Zöckler onder haar hoedschap nam. Ook de Oekraïners werkten daarbij mede, een bewijs, dat de philanthropische arbeid van Zöckler ook door hen gewaardeerd werd. Toen de Russische troepen op 19 September hun intocht deden kwam er rust. Kort daarop gingen drie Stanislauser Duitschers naar Duitschland om de autoriteiten te verzoeken, dat zoo spoedig mogelijk de Duitschers uit Polen naar Duitschland zouden worden overgebracht. Zoo bestaat er uitzicht, dat ook de verpleegden der Zöckler-inrichtingen en de leden van zijn gemeente met hem weldra in Duitschland zullen geborgen zijn.

De general-superintendent D. Blau, Posen, die bij het uitbreken van den oorlog in Duitschland verkeerde, heeft op 10 September te Berlijn een godsdienstoefening geleid voor de uit Polen „Volksditschen”. D. Blau aprak hierbij uit, dat bij alle smart die men had te lijden, de dankbare vreugde de overhand moest hebben, dat men weer tot het rijk mocht wederkeren!

Niet minder dan 45 Ev. predikanten keerden inmiddels weer naar Polen terug. Zij deden vreeselijke ervaringen op. In groote menigten werden de gevangenen genomen Volksditschen door de Polen voortgedreven. Zij kregen dagen lang geen warm eten, dikwijls zelfs heelemaal geen eten. Wanneer iemand door uitputting liggen bleef, en met gewerkolven bewerkt, niet opstond, werd hij afgezonderd. Een schot weerkloek en het slachtoffer stond niet meer op. Er zijn Duitsche Ev. kerkgemeenten uit het voormalig Poolse gebied, waarvan allen, die daarin diensten verrichtten, als kosteren, organisten, kerkeraadsleden, leiders van godsdienstoefeningen voor kinderen enz., den marteldood stierven. Ontzettende toestanden!

Het ligt nog al in de lijn der Nazi-propaganda. We zullen eens nagaan hoe het N.C.P. vroeger over de Nazi's schreef. Wij maken verschil tusschen het Duitsche volk en zijn huidige regeering.

K. S.

Correspondentie

AAN ONZE ABONNÉS.

In antwoord op vragen over beschikbaarstelling van een handje voor de bijlagen in „DE REFORMATIE” van den „HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS”, deelen wij mede, dat dit niet in ons voornemen ligt. Het werk zelf zal binnenkort als tweede druk, herzien en aangevuld met tekst- en trefwoordenregister, in buckram stempelband verschijnen.

DE UITGEVERS.

Benut U de gelegenheid wel een nieuwe abonnee te werven? Proefnummers zijn steeds ter beschikking.